

17. 7. 2023

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Aktuální úvahy Nejvyššího soudu České republiky ohledně vypořádání společného jmění manželů a vypořádání vnosů a investic a ohledně dokazování při vypořádání společného jmění manželů

V červenci roku 2020 jsem na stránkách www.epravo.cz publikoval článek, který se zabýval vypořádáním společného jmění manželů v praxi, a to s přihlédnutím k vypořádání vnosů a investic[1]. V článku jsem se zabýval mimo jiné praktickou stránkou valorizace a redukce vnosů a investic, rozhodováním o vypořádání společného jmění manželů a vypořádacím podílem a také dokazováním. Poměrně aktuální a přitom nepřiliš komentované rozhodnutí Nejvyššího soudu otázku valorizace vnosů a investic zásadním způsobem mění, když přidává pro možnost valorizace podmínku, která bude poměrně těžko splnitelná, a to podmínku existence dohody manželů ohledně valorizace.

Vedle toho se v uplynulé době Nejvyšší soud zabýval hojně otázkou dokazování v soudním řízení o vypořádání společného jmění manželů a rovněž byl vydán poměrně známý rozsudek Nejvyššího soudu, který se zabývá vypořádáním společných peněz placených na hypotéku, kterou je financována koupě nemovité věci ve výlučném vlastnictví jednoho z manželů. S ohledem na to jsem se rozhodl svůj článek z července roku 2020 aktualizovat, a to formou nového článku.

Nejvyšší soud k valorizaci vnosu či investice

Rozsudkem ze dne 27. 9. 2022, sp. zn. 22 Cdo 1172/2022, Nejvyšší soud přináší velmi podstatnou změnu v úvahách o tom, jakým způsobem má být nahlíženo na valorizaci vnosu či investice při jejich vypořádání. Pro připomenutí zmíním, že vnosem se rozumí investice z výlučného majetku jednoho z manželů ve prospěch společného jmění manželů a investicí naopak investice ze společného jmění manželů do výlučného majetku jednoho z manželů.

Nejvyšší soud v uvedeném rozsudku velmi hodně zredukoval uplatnění valorizace vnosů a investic v praxi.

Podle ustanovení § 742 odst. 2 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku, v účinném znění (dále jen „**občanský zákoník**“), se má hodnota vnosu či investice zvýšit či snížit podle toho, jak se zvýšila či snížila hodnota majetku, na kterou byl vnos či investice vynaložena. Podle takového znění by tedy například hodnota investice do nemovitých věcí v důsledku samotného růstu hodnot nemovitých věcí v čase měla být zásadním způsobem navýšena pro účely vypořádání vnosu či investice. Tedy valorizována.

Nejvyšší soud ale nyní toto ustanovení vyložil tak, že k takovému navýšení by došlo pouze tehdy, pokud by se na tom manželé výslovně dohodli. A k tomu přidal pojistku, podle které by se měla použít disparita podílů na vypořádaném společném jmění manželů, pokud by nezohlednění

valorizace v konkrétním případě bylo v rozporu s dobrými mravy či pokud by takové nezohlednění valorizace vedlo ke krutosti nebo bezohlednosti urážející obyčejné lidské cítění. Nejvyšší soud totiž doslova uvedl, že *dovolací soud tak uzavírá, že hodnota toho, co ze společného majetku bylo vynaloženo na výhradní majetek manžela, se při vypořádání společného jmění započítává zvýšená podle toho, jak se ode dne vynaložení majetku do dne, kdy společné jmění bylo zúženo, zrušeno nebo zaniklo, zvýšila hodnota té součásti majetku, na niž byl náklad vynaložen (tzv. valorizace), jen pokud se tak účastníci dohodli. Jestliže by v konkrétní věci bylo nezohlednění valorizace vnosu v důsledku zvýšení hodnoty věci, na kterou byl vynaložen a ke které došlo až později, po vynaložení vnosu v rozporu s dobrými mravy anebo vedlo ke krutosti nebo bezohlednosti urážející obyčejné lidské cítění (§ 2 odst. 3 o. z.), bylo by třeba k těmto okolnostem přihlídnout v rámci stanovení výše podílů na společném majetku (tzv. disparita podílů), aniž by bylo (zejména v případech rozsáhlejších rekonstrukcí staveb) nutné zjišťovat přesnou výši takového zhodnocení).*

Nejvyšší soud tedy svým poměrně rázným a rozhodně novým názorem zredukoval situace, kdy mají být v praxi vnosi či investice valorizovány. Ustanovení § 742 odst. 2 občanského zákoníku Nejvyšší soud vyložil tak, že aby došlo k valorizaci vnosů či investic, musí se na tom manželé dohodnout. A zde je třeba doplnit, že pokud potom budou řešit vypořádání společného jmění manželů soudní cestou, bude muset ten manžel, který se valorizace domáhá, prokázat existenci takové dohody. To, že prokázat existenci takové dohody, bude velmi těžké, poměrně paradoxně vysvětluje i sám Nejvyšší soud v tom stejném rozsudku, když se v jiné části vyjadřuje k otázce dokazování v rámci soudního řízení o vypořádání společného jmění manželů a připomíná, že při řízení o vypořádání společného jmění manželů nelze po manželích chtít exaktní a úplné důkazy a soudy musejí mít při dokazování určitou míru benevolence.

Přestože jsem v červenci roku 2020 psal, že *k otázce valorizace by se mělo přistupovat s určitou rezervou a nikoliv pouze čistě dle textu občanského zákona*[\[2\]](#) a také jsem zmiňoval názory, podle kterých by se při valorizaci měly zvažovat i další okolnosti, například v podobě tržního růstu konkrétního vnosu[\[3\]](#) či v podobě spravedlivého uspořádání vztahů[\[4\]](#), rozhodně jsem netušil, že Nejvyšší soud půjde s výkladem ustanovení § 742 odst. 2 občanského zákoníku tak daleko, že dovodí podmínku pro valorizaci vnosů a investic, která v samotném textu ustanovení § 742 odst. 2 občanského zákoníku není. A to podmínku existence dohody manželů o valorizaci vnosu či investice.

Nemyslím si, že by úvaha Nejvyššího soudu uvedená v rozsudku ze dne 27. 9. 2022, sp. zn. 22 Cdo 1172/2022, byla správná. A nemyslím si, že by Nejvyšším soudem nově vyslovenou podmínku bylo možné skutečně dovodit z ustanovení § 742 odst. 2 občanského zákoníku. Mám za to, že k valorizaci vnosu či investice má dojít bez ohledu na to, zda se na tom manželé výslovně domluvili či nikoliv. Nicméně tento názor Nejvyššího soudu existuje a je třeba ho brát v potaz; ostatně sám Nejvyšší soud tuto myšlenku zopakoval v rozsudku, který vydal nedlouho poté, a to v rozsudku ze dne 30. 11. 2022, sp. zn. 22 Cdo 1765/2022. Je přitom zajímavé, že tento rozsudek, ač důležitý, nebyl příliš komentován[\[5\]](#).

Nejvyšší soud k dokazování v soudním řízení o vypořádání společného jmění manželů

Nejvyšší soud v uplynulé době stanovil požadavek na určitou míru tolerance a benevolence při dokazování v rámci soudního řízení o vypořádání společného jmění manželů.

Lze opět odkázat na výše zmíněný rozsudek ze dne 27. 9. 2022, sp. zn. 22 Cdo 1172/2022, kde Nejvyšší soud shrnul závěry z jiných rozsudků a uvedl své úvahy ohledně dokazování.

Nejvyšší soud uvedl, že *ze sporu o vypořádání společného jmění nelze činit vyúčtovací spor, v němž by se dohledávaly jednotlivé výnosy a výdaje s jejich účelovým určením zpravidla bez možnosti dospět ke spolehlivým závěrům*. Dále uvedl, že nelze po manželích požadovat, aby uměli přesně

vyčíslit a prokázat výši vnosu či investice, a to zvláště za situace, kdy takový vnos či taková investice probíhaly v době, kdy manželství fungovalo.

Současně Nejvyšší soud připomněl, že již v rozsudku ze dne 17. 5. 2005, sp. zn. 22 Cdo 1821/2004, uvedl, že *nemožnost zjistit přesnou nebo aspoň přibližnou výši tzv. vnosu žalovaného do bezpodílového spoluvlastnictví účastníků nemůže vést k tomu, že by se mu ze strany bezpodílového spoluvlastnictví účastníků nemělo dostat žádné náhrady ve smyslu věty druhé § 150 obč. zák., a že tato skutečnost bude zohledněna jen stanovením nerovných podílů účastníků na jejich bezpodílovém spoluvlastnictví. Pakliže soud na základě dokladů předložených žalovaným nemohl zcela přesně zjistit a tak zohlednit, co konkrétně z oddělených prostředků z doby před manželstvím žalovaný vnesl do manželství, bylo na místě výši takové částky, jež by měla být žalovanému uhrazena ze společného, stanovit volnou úvahou ve smyslu § 136 o. s. ř.*

K podobné preferenci volné úvahy soudu při určení výše vnosu či investice Nejvyšší soud dospěl i v řadě dalších rozhodnutích, například v rozsudku ze dne 18. 4. 2005, sp. zn. 22 Cdo 2296/2004, či v rozsudku ze dne 18. 1. 2018, sp. zn. 22 Cdo 4776/2017.

To, že v soudním řízení o vypořádání společného jmění manželů se nemá vždy trvat na podrobné a zcela exaktní vyúčtování všech dílčích investic, zopakoval Nejvyšší soud v poměrně stále aktuálním rozsudku ze dne 26. 10. 2021, sp. zn. 22 Cdo 1541/2021.

K dokazování v rámci soudního řízení o vypořádání společného jmění manželů a zejména při vypořádání vnosů a investic tak lze shrnout, že Nejvyšší soud vyžaduje od soudů určitou benevolenci, kdy je třeba respektovat to, že k vynakládání investic a vnosů docházelo například v době, kdy manželství fungovalo, současně to mohlo být před dlouhou dobou a nelze od manželů očekávat, že si uchováli doklady k těmto investicím a vnosům, aby je byli schopni dostatečně tvrdit a prokázat. V takovém případě má soud použít volnou úvahu za účelem stanovení výše vnosu či investice.

Je však třeba zdůraznit, že ze všech zmíněných rozsudků vyplývá, že tato míra benevolence soudů nesmí být neomezená, ale musí být vázaná na okolnosti vypořádání společného jmění manželů. Nejvyšší soud totiž zmiňuje požadavek na benevolenci soudů tam, kde je taková benevolence vhodná, například v situaci, kdy vnosy a investice byly vynaloženy v době, kdy manželství fungovalo bezproblémově či před dlouhou dobou. Na místě taková benevolence nemusí být tam, kde třeba vnos či investice byly vynaloženy těsně před rozchodem manželů.

Nejvyšší soud k financování hypotéky na nemovitou věc, ve které rodina bydlí

Poslední rozsudek Nejvyššího soudu, který bych chtěl na tomto místě zmínit, je rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2021, sp. zn. 22 Cdo 3428/2020. Jedná se přitom o poměrně známý rozsudek, který již byl vícekrát komentován^[6]. Zmíním ho proto spíše jen pro úplnost.

V uvedeném rozsudku přijal Nejvyšší soud důležitý závěr ohledně financování úvěru za účelem pořízení bydlení.

Pokud manželé bydlí v nemovité věci, která je ve výlučném majetku jednoho z manželů, a přitom pořízení této nemovité věci je spláceno z prostředků, které tvoří společné jmění manželů, například z výdělků obou manželů, pak je nepochybné, že tyto prostředky je třeba vypořádat jako investici ze společného jmění manželů do výlučného majetku.

Nejvyšší soud zmíněným rozsudkem však vypořádání takové investice zredukoval, a to s ohledem na to, že rodina manželů měla díky hypotéce, kterou hradili ze společných peněz, v té době zajištěné bydlení. Podle Nejvyššího soudu je tedy potřeba *zjistit, jakou částku by bylo nutno vynaložit na zajištění stejného či podobného bydlení na základě jiného právního důvodu (zejména nájmu). Jestliže*

by částka vynaložená na splátky hypotéky byla stejná nebo i nižší, neměl by ten, na jehož nemovitost byly prostředky takto vynaloženy, v zásadě povinnost tento vnos nahrazovat. Jestliže by však např. měsíční splátky hypotéky byly vyšší než (potenciální) nájemné, bylo by třeba přistoupit k poměrné úhradě toho, co bylo na splátky hypotéky vynaloženo.

Závěr

Cílem tohoto článku nebylo podat komplexní pohled na vypořádání společného jmění manželů. Pouze jsem chtěl aktualizovat úvahy, které jsem uvedl před zhruba třemi lety v článku na www.epravo.cz, a to o některé nové a relevantní úvahy Nejvyššího soudu.

JUDr. Hugo Körbl,

advokát a autor komentáře k zákonu o státním občanství

E-mail: info@akkorbl.cz

[1] Srov. KÖRBL, Hugo. Vypořádání společného jmění manželů komplexně a prakticky, a to s přihlédnutím k případným vnosům a investicím. Epravo.cz. 2020. Dostupné také >>> [zde](#).

[2] Srov. KÖRBL, Hugo. Vypořádání společného jmění manželů komplexně a prakticky, a to s přihlédnutím k případným vnosům a investicím. Epravo.cz. 2020. Dostupné také >>> [zde](#).

[3] Srov. ŽÍLA, Michal. Valorizace a redukce vnosu při vypořádání společného jmění manželů dle nového občanského zákoníku. Epravo.cz. Dostupné >>> [zde](#).

[4] MACEK, Radomil. Vypořádání společného jmění manželů podle současné právní úpravy. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Vedoucí práce Doc. JUDr. Josef Salač, Ph.D. s. 44.

[5] Výjimkou je komentář Mgr. Martina Kornela, Ph.D. Srov. >>> [zde](#).

[6] Srov. FETTER, Richard. Jak je to při vypořádání společného jmění manželů, jestliže hypotéka na nemovitost ve výlučném vlastnictví jednoho z manželů byla placena ze společných prostředků?. Epravo.cz. 2021. Dostupné také >>> [zde](#) či ZILVAR, Tomáš. Přispívali jste manželovi na hypotéku. Máte po rozvodu nárok na kompenzaci?. mesec.cz. 2021. Dostupné také >>> [zde](#).

Další články:

- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporační autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)
- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)